

MATRICA E REKOMANDIMEVE

PËR KONKURRUESHMËRINË DHE RRIJTJEN E AKSESIT NË TREGJE TË PRODUKTEVE SHQIPTARE JO-USHQIMORE ME STANDARDE EVROPIANE

03 Shtator 2024

Matrica e Rekomandimeve ka për qëllim të përmbledhë Rekomandimet dhe Zgjidhjet e propozuara në Notën Teknike si dhe shërben edhe si një Plan i Brendshëm Monitorues i Sekretariatit në mënyrë që të ndjekë zbatimin e tyre. Zbatimi i rekomandimet kërkon veprime dhe rol proaktiv si të institucioneve qeveritare ashtu edhe të komunitetit të biznesit.

Rekomandimet e mëposhtme janë rezultat i analizës dhe konsultimeve të Sekretariatit të KI me një numër të konsiderueshëm aktorësh dhe ekspertësh si në sektorin privat ashtu edhe në atë publik mbi tematikën e shtjelluar, referuar katër shtyllve: a) ndërgjegjësimi i sipërmarrësve për kërkesat e legjislacionit të përgjithshëm dhe specifik për respektimin e standardeve/rregulloreve teknike/mbikëqyrjes së tregut, b) aksesit në informacion, c) mbështetja institucionale nëse duan të jenë në përputhje me standardet, d) kapacitetet aktuale vendore të zbatimit/inspektimeve.

Fusha e Ndërhyrjes / Rekomandimi	Institucioni Përgjegjës/Institucione të përfshira në zbatim	Afati
Rekomandim 1. Në nivel strategjik, MEKI duhet: a) të fillojë krijimin e një baze të dhënash me prodhuesit vendas sipas produkteve të tyre, dhe të kryejë analiza gjithëpërfshirëse të detajuara për identifikimin e sektorëve prioritarë/strategjik të cilët kanë potencial konkurrues në vend dhe eksporte; b) të konsiderojë politika mbështetëse në këta sektorë. Kjo bazë të dhënash mund të shërbejë si pikënisje për analiza të mëtejshme nga perspektiva konkurruese lokale dhe duhet të përditësohet çdo vit. Të dhëna të tilla janë të një rëndësie të madhe për MEKI-n për të kryer analizat përkatëse konkurruese për sektor, identifikimin e produkteve/sektorëve prioritarë, problemet e tyre, ndërtimin e politikave/stimujve të duhur apo negocimin e marrëveshjeve në nivel rajonal. Ky proces kërkon edhe përfshirjen e Dhomave të Tregtisë, DPD, shoqatave të biznesit, etj.	MEKI DPD DPT Dhomat e tregtisë Shoqata Biznesi	Afatmesëm

Rekomandim 2. MEKI merr drejtimin dhe koordinon me institucionet e tjera¹, ndërtimin e një faqe interneti/portali të vetëm në dispozicion të publikut, që shërben si një dritare unike informacioni dhe udhëzimi për importin dhe eksportin e produkteve, duke përfshirë kërkesat teknike/rregulloret, procedurat, formalitetet dhe kërkesat, rregullat e origjinës, masat e eksportit², legjislacioni për mallrat, infrastruktura e cilësisë. Portali duhet të sigurojë qëndrueshmëri e përditësim të informacionit pavarësisht nga riorganizimi në kohë i ministrive (ndarja apo bashkimi i funksioneve në portofolin e tyre) dhe kompanitë e interesuara të mund të gjenin informacion të saktë dhe falas për produktin e tyre. Shembujt portalesh të tilla mund të jenë: (1) Portali i Komisionit Evropian - Access2markets; (2) Genormal - One shop for compliance; (3) Portali i Ministrisë së Ekonomisë në Serbi dedikuar cilësisë dhe sigurisë së produkteve.	MEKI Ministritë AKSHI Agjencitë qeveritare	Afatshkurtër
Rekomandim 3. Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë duhet të përshpejtojë transpozimin e Rregullores së re të BE-së për produktet e ndërtimit dhe të përgatisë kërkesat e nevojshme rregullatore për lloje të ndryshme të punimeve ndërtimore. Kjo bëhet e domosdoshme sidomos përmes reformës së fundit mbi Axhendën e Gjellbër të BE-së, që përfshin vendet kandidate. Shqipëria është i vetmi vend në CEFTA që nuk e ka bërë transpozimin akoma. Me synimin për të arritur një funksionim të duhur të tregut të brendshëm, MIE duhet të përshpejtojë me transpozimin e Rregullores së Produkteve të Ndërtimit (CPR) dhe të përgatisë rregulloret për punimet e ndërtimit. Kjo kërkon koordinim dhe veprime të përbashkëta të institucioneve qeveritare me të gjitha palët e interesuara: kompanitë konsulente, prodhuesit, importuesit, ndërtuesit, organet e vlerësimit të konformitetit, përfaqësuesit e infrastrukturës së cilësisë, etj. Gjithashtu, është e nevojshme të “edukohet” dhe të ndihmohen prodhuesit të “ndërtojnë” website/profile të besueshme me informacionin e nevojshëm që do të mbulonte të dhëna se si të ndërtohet, kërkesat/rregulloret teknike, procedurat, formalitetet dhe kërkesat, rregullat e origjinës, masat e eksportit, legjislacioni për mallrat, infrastruktura e cilësisë duke përfshirë certifikatat e vlerësimit të konformitetit duhet të kenë të dhëna nga prodhuesit.	MIE MEKI	Afatmesëm

¹ AKSHI, ministritë, agjencitë qeveritare.

² Kjo duhet të analizohet më tej në kuadër të Portalit të Eksporteve.

Rekomandim 4. Forcimi i zbatimit të ligjit nga mbikëqyrja e tregut/institucionet shtetërore/inspektoriatet, përmirësimi i procesit të inspektimit si dhe kompetencat dhe integriteti i inspektorëve. Sugjerohen: (1) Kërkesa më të forta, proces i rreptë dhe përzgjedhje transparente e inspektorëve, (2) procesi i monitorimit të inspektorëve të bazohet në modelin e riskut, (3) trajnime dhe vlerësime të shpeshta bazuar në cilësinë e performancës për inspektorët, (4) vendosja e një procedure denoncimi, lejimi i njoftimeve anonime nga aktorë të ndryshëm (konsumatorë, kompani subjekt i procedurës së inspektimit, etj.) si një mjet ndihmues për fillimin e hetimit nga një strukturë e paanshme lidhur me sjelljet korruptive të raportuara mbi inspektorët, mungesën e kompetencës ose paanshmërinë e tyre gjatë procesit të inspektimit.	Inspektoriati Qendror Inspektorate	Afatshkurtër
Rekomandim 5. Dhomat e Tregtisë/Shoqatat e Biznesit duhet të përmirësojnë/forcojnë kapacitetet e tyre për përditësimin e informacionit(ex HUB)në lidhje me rregulloret teknike dhe infrastrukturën cilësore (të gjelbër, digjitale, të qëndrueshme), fillimisht në sektorët prioritarë. Rekomandohet që këto struktura të marrin masa, të përmirësojnë kapacitetet e tyre, të avokojnë dhe të ofrojnë ekspertizë të brendshme/të jashtme në këtë drejtim për anëtarët e tyre.	Dhomat e tregtisë Shoqata Biznesi	Afatmesëm
Rekomandim 6. MEKI duhet të koordinohet me ministrinë e tjera përkatëse të linjës dhe institucione publike si MIE, AIDA dhe Dhomat e Tregtisë për të ndërmarrë veprime/fushata ndërgjegjësuere të vazhdueshme për të përmirësuar njohuritë e kompanive në lidhje me legjislacionin e përgjithshëm dhe specifik mbi pajtueshmërinë me direktivat e reja të BE-së për standardet, rregulloret teknike, mbikëqyrjen e tregut, etj.	MEKI MIE AIDA Dhomat e tregtisë Shoqata Biznesi	Afatmesëm

SUGJERIME TË ANËTARËVE GJATË MBLEDHJES	SUBJEKTI REFERUES I SUGJERIMIT
Duhet që qeveria të angazhohet më seriozisht në krijimin e një strategjie tregu që do të ndihmojë ndërmarrjet shqiptare të përmbushin standardet e kërkuara nga Bashkimi Evropian, duke ofruar njëkohësisht mbështetje financiare për investimet e nevojshme.	Dhoma Ekonomike e Gruas
Nevojitet një ridizenjim i politikave të investimeve për të tërhequr investitorët e huaj që janë të fokusuar në zinxhirët e vlerës globale dhe që do të ndihmonin prodhuesit shqiptarë të lidhen me tregun global	Banka Botërore
Përmirësimet në kalimin kufitar: Është urgjente nevoja për përmirësimin e pikave të kalimit kufitar për të parandaluar vonesat dhe prishjen e produkteve (veçanërisht bujqësore) në doganë, duke përmendur nevojën për përpunim më të shpejtë dhe më efikas.	Banka Botërore

Shkurtime:

MEKI- Ministria e Ekonomisë, Kulturës dhe Inovacionit

MBZHR – Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural

MSHMS – Ministri i Shtetit për mbrojtjen e Sipërmarrjes

AKSHI – Agjencia Kombëtare e Shoqërisë së Informacionit

AKTI – Agjencia Kombëtare e Kërkimit, Teknologjisë dhe Inovacionit

ADISA - Agjencia e Ofrimit të Shërbimeve të Integruara

QKB – Qendra Kombëtare e Biznesit

AIDA – Agjencia Shqiptare e zhvillimit të Investimeve

AZHBR – Agjencia e Zhvillimit Bujqësor Rural

DPT – Drejtoria e Përgjithshme e Tatimeve

AFATI:

Afatshkurtër - periudhë nga 1 muaj në 6 muaj.

Afatmesëm – periudhë nga 6 muaj në 1 vit.

Afatgjatë - periudhë mbi 1 vit.